

Στην παρούσα διπλωματική εργασία παρουσιάζεται η πρόταση μας για τη δημιουργία ενός Μουσείου για τον Αρχαίο Νείλο, στην Αίγυπτο, με στόχο να αναδείξει τη σημασία του ποταμού για τον αιγυπτιακό πολιτισμό και τον ρόλο που διαδραμάτισε στην καθημερινή ζωή και τις ανθρώπινες δραστηριότητες. Για τους αρχαίους Αιγύπτιους η σημασία αυτή έχει αποκρυσταλλωθεί μέσα από τους μύθους, τις παραδόσεις και τη θρησκεία τους, με αποκορύφωση τη θεοποίηση του ίδιου του ποταμού. Το όνομα Νείλος προέρχεται από τα ελληνικά και όπως αναφέρεται στη θεογονία του Ησίοδου ήταν θεότητα, ένας από τους Ποταμούς, γιος του Ωκεανού και της Θέτιδος. Η λέξη «μουσείο» είναι επίσης ελληνική και αναφέρεται σε ιερούς χώρους αφιερωμένους στις Μούσες, στις εννέα θεότητες, προστάτιδες των Τεχνών. Ένα μουσείο λοιπόν για το αρχαίο Νείλο οφείλουμε να το λάβουμε ως ένα άλλο «Ιερό», αφιερωμένο στο νερό και τον πολιτισμό που εκείνο γέννησε.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΤΙΤΛΟΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:
**ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ ΣΤΟ ΝΕΡΟ,
ΕΝΑ ΜΟΥΣΕΙΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΡΧΑΙΟ ΝΕΙΛΟ**
ΦΟΙΤΗΤΕΣ:
**ΚΟΝΤΑΞΗ ΖΩΗ
ΜΑΤΑΛΛΙΩΤΑΚΗΣ ΝΙΚΟΣ**
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:
ΚΩΣΤΑΣ ΜΑΝΩΛΙΔΗΣ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα διπλωματική εργασία παρουσιάζεται η πρόταση μας για τη δημιουργία ενός Μουσείου για τον Αρχαίο Νείλο στην Αίγυπτο, με στόχο να αναδείξει τη σημασία του ποταμού για τον αιγυπτιακό πολιτισμό και τον ρόλο που διαδραμάτισε στην καθημερινή ζωή και τις ανθρώπινες δραστηριότητες. Για τους αρχαίους Αιγύπτιους η σημασία αυτή έχει αποκρυσταλλωθεί μέσα από τους μύθους, τις παραδόσεις και τη θρησκεία τους, με αποκορύφωση τη θεοποίηση του ίδιου του ποταμού.

Το όνομα Νείλος προέρχεται από τα ελληνικά και όπως αναφέρεται στη θεογονία του Ησίοδου ήταν θεότητα, ένας από τους Ποταμούς, γιους του Ωκεανού και της Θέτιδος. Η λέξη «μουσείο» είναι επίσης ελληνική και αναφέρεται σε ιερούς χώρους αφιερωμένους στις Μούσες, στις εννέα θεότητες, προστάτιδες των Τεχνών. Ένα μουσείο λοιπόν για τον αρχαίο Νείλο οφείλουμε να το λάβουμε ως ένα άλλο «Ιερό», αφιερωμένο στο νερό και τον πολιτισμό που εκείνο γέννησε.

Το κτίριο είναι τοποθετημένο στα παράλια του Νείλου, ανάμεσα στις πόλεις Λούξορ και Ασουάν και συγκεκριμένα δώδεκα χιλιόμετρα βόρεια της πόλης Έντφου. Η περιοχή αυτή φιλοξενεί πλήθος αρχαίων μνημείων μέσα στον ποταμό, γεγονός που επηρέασε και την συνθετική σύλληψη του κτιρίου. Δεδομένου ότι πρόκειται για ένα μουσείο αφιερωμένο στον ποταμό Νείλο, το ίδιο το στοιχείο του νερού αποτέλεσε την βάση της συνθετικής ιδέας και το ποτάμι μαζί με τα αρδευτικά κανάλια σχημάτισαν τα όρια του μουσείου. Χαρακτηριστικό στοιχείο του κτιρίου αποτελούν οι παράλληλοι πέτρινοι τοίχοι αλλά και οι δύο κυκλικές λίμνες που έρχονται να σπάσουν αυτήν την γραμμικότητα δημιουργώντας δύο πυρήνες στον εξωτερικό χώρο του μουσείου. Τα συνθετικά αυτά στοιχεία σε συνδυασμό με τις διάσπαρτες κολόνες που αναδύονται από το νερό επιχειρούν να ταξιδέψουν τον επισκέπτη στο παρελθόν, όταν ο Νείλος πλημμύριζε και κάλυπτε την έρημο.

UNIVERSITY OF THESSALY
DEPARTMENT OF ARCHITECTURE
THESIS PROJECT:
EDGE OF WATER
A MUSEUM FOR THE ANCIENT NILE
STUDENTS:
KONTAXI ZOI
MATALLIOTAKIS NIKOS
SUPERVISOR:
K.MANOLIDHS

SUMMARY

This thesis presents our proposal for the creation of a Museum of the Ancient Nile in Egypt in order to highlight the importance of the river for Egyptian civilization and its role in everyday life and human activities.

For ancient Egyptians this importance was revealed through their myths, traditions and religion, culminating in the deification of the river itself. The name Nile comes from Greek and, as mentioned in Hesiod's theology, he was a deity, one of the Rivers, sons of Ocean and Thetis. The word "museum" is also Greek and refers to sacred spaces dedicated to the Muses, to the nine deities, protectors of the Arts. A museum for the ancient Nile must therefore be taken as another "Sanctuary", dedicated to the water and culture that it gave birth to.

The building is located on the Nile coast, between the cities of Luxor and Aswan, and 12 km north of Edfu. This area hosts a multitude of ancient monuments in the river, which also affected the building's complex conception. A decisive role in the composition was played by the possibility of approaching the museum through the river but also through the road and rail network passing through the region.

Since it is a museum devoted to the Nile River, the very element of water was the basis of the synthesis idea. The river and irrigation canals of the area encircle the museum and define its space, creating a linear building alongside the bank. A characteristic feature of the building is the parallel stone walls, but also the two circular lakes that break this linearity by creating two cores on the outside of the museum. These synthetic elements are inspired by Egyptian history and culture, as are the columns supporting the sheds in the open air, in an effort to portray the image of the flooded Nile Valley.

Walls and columns emerge from the water and the museum transforms into a forgotten monument on the banks of the Nile, waiting for the visitor to explore it.

=N

=NEPO

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΩΝ.....5

ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ.....6

ΚΟΙΛΑΔΑ ΤΟΥ ΝΕΙΛΟΥ.....7

ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΑ ΠΛΟΙΑ.....9

ΘΡΗΣΚΕΙΑ.....11

ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Η ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ.....15

ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΣΥΝΘΕΣΗΣ.....19

ΒΑΣΙΚΑ ΣΥΝΘΕΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ...22

ΡΟΕΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ.....30

ΚΑΤΟΨΗ.....32

ΦΩΤΙΣΜΟΣ.....35

ΤΟΜΕΣ.....36

ΥΛΙΚΑ.....38

ΟΨΕΙΣ.....44

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΜΑΚΕΤΑΣ.....46

ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΩΝ

Όλοι οι πρώτοι ανθρώπινοι πολιτισμοί από την Νοτιοανατολική Ασία μέχρι και τη Μέση Ανατολή άνθισαν στις όχθες μεγάλων ποταμών. Το γεγονός αυτό οφείλεται στη σημαντικότερη ίσως εξέλιξη της ανθρώπινης ιστορίας, την εμφάνιση της γεωργίας. Η επικράτηση της γεωργίας αποτέλεσε την πρώτη «επανάσταση» που άλλαξε ριζικά την ανθρώπινη ζωή και την πορεία της ιστορίας. Ξεκίνησε στη περιοχή της Μεσοποταμίας, περίπου το 13.000 π.Χ.

Ο άνθρωπος από κυνηγός και καρποσυλλέκτης μετατρέπεται σταδιακά σε γεωργό. Εγκαταλείπει τις συνεχείς μετακινήσεις και επιλέγει τη μόνιμη εγκατάσταση αποκτώντας έτσι μια άμεση και προσωπική σχέση με το χώρο. Γίνεται μέλος ευρύτερων κοινωνικών ομάδων που παρέχουν ασφάλεια και είναι πλέον βιώσιμες εξαιτίας μιας πλούσιας και σταθερής πηγής τροφής. Καθώς η συγκομιδή της παραγωγής συμβαίνει μία η δύο φορές το χρόνο, εμφανίζεται η ανάγκη για αποθήκευση και διαχείριση της παραγωγής. Ο άνθρωπος αρχίζει να χτίζει κτίρια προκειμένου να αποθηκεύσει την παραγωγή του, ενώ η ανάγκη για την καταγραφή της προκειμένου να γίνει δίκαια αναδιανομή οδήγησε στην εφεύρεση της γραφής και της αριθμητικής. Η μεγάλη συγκέντρωση προμηθειών και η σημασία τους για την επιβίωση της ομάδας καθιστά αναγκαία την σταθερή φύλαξη των χώρων αυτών. Τα άτομα που αναλάμβαναν την φύλαξη, έπαυσαν να παράγουν οι ίδιοι και παρείχαν υπηρεσίες ως αντάλλαγμα ενός μέρους της παραγωγής της υπόλοιπης ομάδας, γεγονός που τους καθιστά τους πρώτους «δημόσιους υπαλλήλους». Τόσο όμως η συγκέντρωση της τροφής, όσο και η μονιμότητα της εγκατάστασης σε κατάλληλες για τη γεωργία περιοχές, έκανε τους πρώτους αυτούς οικισμούς στόχους άλλων ομάδων, καθιστώντας αναγκαία τη δημιουργία των πρώτων στρατών. Με τους νέους αυτούς θεσμούς, παρουσιάζεται η ανάγκη κεντρικής διοίκησης η οποία ικανοποιείται με την πρώτη μορφή εξουσίας η οποία ασκείται από ένα άτομο, το βασιλιά.

“Εύφορη ημισέλινος”, η περιοχή όπου εμφανίζονται οι παλαιότεροι αγροτικοί οικισμοί κατά τη νεολιθική περίοδο και οι πρώτοι πολιτισμοί.

Έκταση της αιγυπτιακής αυτοκρατορίας, την περίοδο του Νέου Βασιλείου, 1450 π.Χ.

Βλέπουμε λοιπόν πως η γεωργία, αυτή η δεδομένη για εμάς ανθρώπινη δραστηριότητα, είχε σαν αποτέλεσμα την εμφάνιση τόσων θεσμών και πρακτικών, την βαρύτητα των οποίων αναγνωρίζουμε μέχρι σήμερα και αποτελούν την βάση πάνω στην οποία κτίστηκαν όλοι οι ανθρώπινοι πολιτισμοί από την εποχή του χαλκού.

ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Τον ρόλο που διαδραμάτισαν ο Τίγρης και ο Ευφράτης στην περιοχή της Μεσοποταμίας, διαδραμάτισε αντίστοιχα ο Νείλος στην περιοχή της Αιγύπτου. Τα εύφορα εδάφη του συγκέντρωσαν ομάδες ανθρώπων από όλη την βόρεια Αφρική προκειμένου να καλλιεργήσουν και να κατοικήσουν. Κατά την προϊστορία, στην περιοχή υπήρχαν δύο βασίλεια, της Άνω και κάτω Αιγύπτου, τα οποία ενώθηκαν το 3100 π.Χ. υπό τον βασιλιά Μένης. Ο Αιγυπτιακός πολιτισμός άνθισε την περίοδο της εποχής του χαλκού. Η μακρά ιστορία του διαιρείται σε τρεις περιόδους ακμής, του Παλαιού βασιλείου (2686–2181 π.Χ.), του Μέσου βασιλείου (1550–1069 π.Χ.) και του Νέου βασιλείου (2055–1650 π.Χ.), στις οποίες μεσολάβησαν μικρές περιόδους αστάθειας. Στην περίοδο του Νέου βασιλείου, η Αίγυπτος ήταν μια αυτοκρατορία που έλεγχε την περιοχή του σημερινού Σουδάν και ένα μεγάλο μέρος της Μέσης Ανατολής. Στη συνέχεια επήλθε μια σταδιακή παρακμή. Πολλοί κατακτητές πέρασαν από την Αίγυπτο όπως οι Πέρσες, οι Έλληνες και οι Ρωμαίοι. Ωστόσο, η ιστορία αιώνων, οι παραδόσεις και η θρησκεία, επιβίωσαν όλων των άλλων πολιτισμών που έφεραν οι κατακτητές. Οι νέοι ηγεμόνες πήραν τον τίτλο του Φαραώ και την αντίστοιχη θέση στην Αιγυπτιακή θρησκεία, οι Έλληνες και οι Ρωμαίοι αξιωματούχοι άρχισαν να υιοθετούν την μουμιοποίηση σαν τελετή ταφής, η αρχιτεκτονική και οι τέχνες αντάλλαξαν στοιχεία και οδηγήθηκαν σε δημιουργήματα που έφεραν γνωρίσματα από πολλούς πολιτισμούς.

Ενώ όμως οι πολυθεϊστικές θρησκείες άφηναν χώρο για διαλλακτικότητα και λατρεία άλλων θεοτήτων, δεν συνέβη το ίδιο με τον Χριστιανισμό. Ο Χριστιανισμός έκανε την εμφάνισή του τον πρώτο αιώνα μετά Χριστού και έγινε δεκτός σαν άλλη μία λατρεία. Ήταν όμως μια ασυμβίβαστη θρησκεία που άρχισε να διεκδικεί πιστούς από την Αιγυπτιακή και την Ελληνορωμαϊκή θρησκεία, απειλώντας δημοφιλείς θρησκευτικές παραδόσεις. Η αιγυπτιακή θρησκεία άρχισε να παρακμάζει, οι παραδόσεις χάθηκαν και παρότι η προφορική γλώσσα διατηρήθηκε, χάθηκε η γνώση των Ιερογλυφικών που έσβησε μαζί με τα παλιά θρησκευτικά κέντρα. Τη σιωπή τους έσπασαν για πρώτη φορά κατά το πρώτο μισό του 19ου αιώνα από τον Ζαν φρανσουά Ζαμπολιόν Jean-Francois Champollion που κατάφερε να τα αποκρυπτογραφήσει την στήλη της Ροζέτας.

ΚΟΙΛΑΔΑ ΤΟΥ ΝΕΙΛΟΥ

Ο κύριος παράγοντας για την μεγάλη άνθιση που γνώρισε η Αίγυπτος, ήταν η υψηλή αγροτική παραγωγή που εξασφάλιζαν τα εύφορα εδάφη της κοιλάδας του Νείλου. Βασικό χαρακτηριστικό του ποταμού ήταν οι ετήσιες πλημμύρες. Μετά από την περίοδο των βροχών στην τροπική κεντρική Αφρική, η στάθμη του ποταμού υψωνόταν πλημμυρίζοντας την κοιλάδα του. Εκ πρώτης όψεως αυτό φαίνεται να αποτελεί μείζον πρόβλημα για την περιοχή, ωστόσο οι θρεπτικές ουσίες που μεταφέρονταν με το νερό εναποθέτονται με τον τρόπο αυτό σε ολόκληρη την κοιλάδα, καθιστώντας την ίσως την μεγαλύτερη παραγωγό σιτηρών σε ολόκληρη την αρχαιότητα. Ταυτόχρονα, η τακτικότητα που χαρακτήριζε τις πλημμύρες αυτές, επέτρεπε τη σωστή διαχείριση του εδάφους και τον προγραμματισμό της σποράς και της συγκομιδής. Η ευημερία των κατοίκων ωστόσο κρινόταν από το επίπεδο της ετήσιας πλημμύρας. Η ανεπαρκής ανύψωση της στάθμης ισοδυναμούσε με χαμηλή παραγωγή με αποτέλεσμα να υπάρχει λιμός, ενώ αντιθέτως, η υπερβολική ανύψωση της στάθμης προκαλούσε καταστροφές στα σπίτια και τους οικισμούς.

Ο Αιγυπτιακός Παράδεισος Ααρού, όπως απεικονίζεται σε τάφο. Ουσιαστικά ήταν ένας τόπος με κανάλια και εύφορα εδάφη όπως το δέλτα του ποταμού Νείλου όπου οι άνθρωποι θα συνέχιζαν να καλλιεργούν τη γη και θα απολάμβαναν άφθονες σοδειές. Η ιδέα αυτή, μιας μετά θάνατον ζωής τόσο κοντά στη καθημερινότητά τους, υποδηλώνει την σχετικά εύκολη και ευχάριστη ζωή που παρείχε η κοιλάδα του Νείλου στους κατοίκους της σε αντίθεση με άλλους λαούς που η καθημερινότητά τους ήταν γεμάτη μόχθο και δυσκολίες.

Νειλόμετρο στον ναό Kom Ombo. Η δεξαμενή επικοινωνεί με το ποτάμι και η κλίμακα επιτρέπει τον υπολογισμό της στάθμης του νερού.

Νίκος Καζαντζάκης:

Δίκαια λοιπόν οι ιερείς επρόσφεραν θυσίες στο Νείλο,
ύψωναν τα χέρια και τον υμνούσαν:
Χαίρε Νείλε, που σαρκώνεσαι στη γης
κι έρχεσαι ειρηνικά
να ζωογονήσεις την Αίγυπτο.
Κρύβεις το διάβα σου στο σκοτάδι,
απλώνεις το κύμα σου στα περιβόλια
και δίνεις ζωή σε κάθε πράγμα που διψάει.
Κύριε των ψαριών,
πατέρα του σταριού,
δημιουργέ του κριθαριού –
αν τα δάχτυλά σου πάψουν να δουλεύουν,
χιλιάδες όντα εξαφανίζονται,
οι θεοί χάνονται,
τρελαίνονται τα κοπάδια.
Μα όταν προβάλλεις, φωνάζει η γης από τη χαρά,
κάθε κοιλιά αγάλλεται,
κάθε ράχη τινάζεται από τα γέλια
και κάθε δόντι μασά!

Η σημασία για την σωστή εκτίμηση του μεγέθους της πλυμύρας φαίνεται από τα Νειλόμετρα, δεξαμενές που επικοινωνούν με το ποτάμι και έχοντας κάποια υψομετρική κλίμακα επέτρεπαν τον υπολογισμό της στάθμης του νερού. Η καταμέτρηση αυτή ήταν βασική για την κρατική εξουσία που μπορούσε έτσι να εκτιμήσει το μέγεθος της ετήσιας αγροτικής παραγωγής και να προβεί σε αντίστοιχες κινήσεις. Ωστόσο, με λίγες εξαιρέσεις, η ανύψωση και η πτώση της στάθμης του Νείλου χαρακτηριζόταν από τέτοια τακτικότητα ώστε σε όλη την ιστορία της η Αίγυπτος ήταν γνωστή για τις άφθονες σοδειές της και τον αγροτικό της πλούτο.

Βασικό παράγοντα για την υψηλή αγροτική παραγωγή της Αιγύπτου αποτελούσε το εκτεταμένο δίκτυο αρδευτικών καναλιών. Πρόκειται για ένα οργανωμένο σύστημα άρδευσης, ο σχεδιασμός και η συντήρηση του οποίου αποτελούσε αρμοδιότητα της κεντρικής διοίκησης προκειμένου να ελέγχεται η ροή του νερού και να γίνεται ομαλά η διοχέτευση του προς όλες τις καλλιέργειες.

Πιο συγκεκριμένα, ένας ορθοκανονικός κάναβος από αναχώματα δημιουργούσε λεκάνες οι οποίες συγκρατούσαν το νερό. Μέσα στις λεκάνες αυτές καλλιεργούταν η γη, την οποία τροφοδοτούσαν κανάλια παράλληλα στο ποτάμι. Η ροή του νερού ελεγχόταν από ξύλινα φράγματα στην είσοδο των καναλιών. Το εξελιγμένο αυτό σύστημα των καναλιών λοιπόν, παρείχε νερό και αύξανε την έκταση της καλλιεργήσιμης γης. Όσο πιο καλοδιατηρημένα ήταν τα κανάλια, τόσο πιο μακρινή απόσταση μπορούσε να καλύψει το νερό για να ποτίσει τις καλλιέργειες.

ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΑ ΠΛΟΙΑ

Εκτός από τη γεωργία, καίρια ήταν η σημασία του νερού για την επικοινωνία και τις μεταφορές. Ο ποταμός αποτελούσε την κύρια συγκοινωνιακή αρτηρία ολόκληρης της χώρας, καθώς επέτρεπε την εύκολη κίνηση των πλοίων τόσο προς το Βορά όσο και προς το Νότο. Τα πλοiάρια που κατευθύνονταν προς το Βορά, κινούνταν σύμφωνα με τη ροή του ποταμού ο οποίος εκβάλλει στη Μεσόγειο. Από την άλλη, τα πλοiα που κατευθύνονταν προς το Νότο, δηλαδή αντίθετα στην ροή του ποταμού, ωθούνταν από τους επικρατούντες ανέμους οι οποίοι έπνεαν από Βορά προς Νότο. Σημαντικό ήταν επίσης το δίκτυο των πλωτών καναλιών που επέτρεπε τις γρήγορες μετακινήσεις σε μια ζώνη γύρω από το ποτάμι.

Απεικόνιση Αιγυπτιακού караβιού από τάφο του 1422-1411 π.Χ.

Τα παλαιότερα ξύλινα σκάφη που έχουν βρεθεί ποτέ, τοποθετημένα σε σειρά, βρίσκονταν θαμμένα σε τάφους δίπλα σε ταφικό συγκρότημα της πρώτης δυναστείας στην Άβυδο και χρονολογούνται στην 3η χιλιετία προ Χριστού. Φωτογραφία του KENNETH GARRETT, National Geographic Creative

Το ηλιακό πλοίο του Φαραώ Χέοπα που τάφηκε σαν κτέρισμα, έξω από τη μεγάλη πυραμίδα.
Φωτογραφία του Berthold Werner

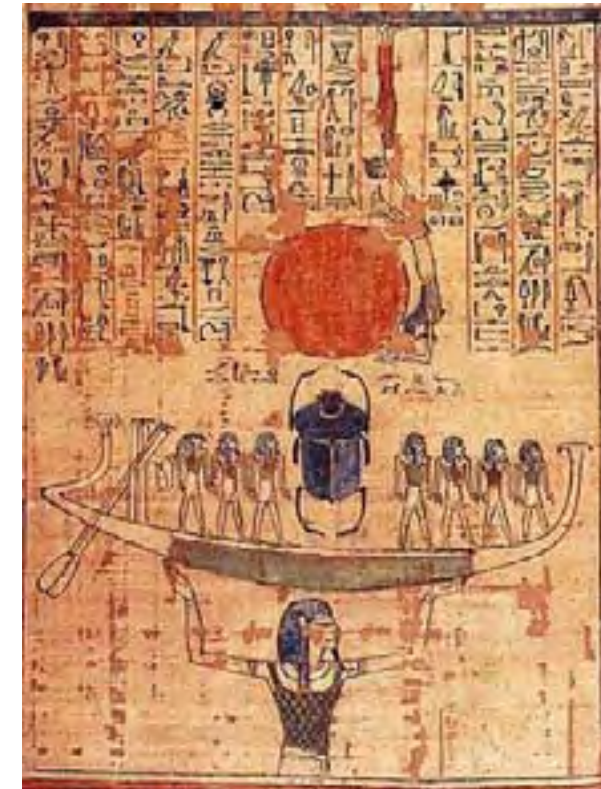
Από πολύ νωρίς επομένως οι αρχαίοι Αιγύπτιοι ξεκίνησαν να κατασκευάζουν πλοία προκειμένου να μπορούν να μετακινηθούν κατά μήκος του ποταμού. Δεδομένου ότι η ξυλεία ήταν δυσεύρετη στην περιοχή, τα πρώτα πλοία ήταν κατασκευασμένα από δεμένα μεταξύ τους δεμάτια από πάπυρο. Η κατασκευή των ξύλινων πλοίων αναπτύχθηκε γύρω στο 3.500 όπως απεικονίζεται σε σχέδια, όμως ελάχιστα δείγματα πλοίων σώζονται μέχρι και σήμερα. Είναι λογικό να μην υπάρχουν τέτοια ευρήματα εξαιτίας του ότι το ξύλο ήταν δυσεύρετο και εισαγόμενο υλικό και κατ' επέκταση τα κομμάτια των ξύλινων πλοίων επαναχρησιμοποιούνταν. Τα πλωτά αυτά μέσα έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στη ζωή στην αρχαία Αίγυπτο. Η εποχή του χαλκού χαρακτηρίστηκε από ένα εκτεταμένο και σύνθετο εμπορικό δίκτυο σε ολόκληρο τον τότε γνωστό κόσμο, ενώ η εύκολη επικοινωνία και η ανταλλαγή ιδεών βοήθησε στην εξέλιξη πολιτισμών και σύνθετων κοινωνιών. Ταυτόχρονα, για την ίδια την Αίγυπτο ο Νείλος αποτέλεσε την ραχοκοκαλιά μιας εκτεταμένης διοικητικής μηχανής, παρέχοντας τη δυνατότητα άσκησης ελέγχου μιας μεγάλης αυτοκρατορίας, σε μια εποχή που οι χερσαίες μεταφορές ήταν ιδιαίτερα χρονοβόρες και επικίνδυνες.

Όπως το ίδιο το νερό, έτσι και τα πλοία, πέρα από την καθημερινή ζωή των Αιγυπτίων, κατείχαν ιδιαίτερη θέση και στην αιγυπτιακή θρησκεία. Πλοία χρησιμοποιούνταν σε θρησκευτικές τελετές που λάμβαναν χώρα στις ιερές λίμνες κήπων και ναών, σε νεκρικές πομπές των βασιλέων και με συμβολικό τρόπο μέσα από αναπαραστάσεις. Ειδικά τελετουργικά πλοία, τα «ηλιακά» αποτελούσαν μέρος των εκτεταμένων ταφικών προσφορών που προορίζονταν για χρήση στη μετά θάνατον ζωή. Τα πλοία αυτά, είχαν κατασκευαστεί με σκοπό να μεταφέρουν την ψυχή του Φαραώ στους ουραμούς με τη συνοδεία του θεού Ρα, δηλαδή του ήλιου. Το διασημότερο πλοίο που έχει ανακαλυφθεί μέχρι στιγμής, είναι αυτό του βασιλιά Khufu (βασιλιάς Χέοψ), του δεύτερου Φαραώ της τέταρτης δυναστείας του Παλαιού Βασιλείου της Αιγύπτου. Πρόκειται για το παλαιότερο άθικτο πλοίο της αρχαιότητας, το οποίο βρέθηκε σε ένα λάκκο στο συγκρότημα πυραμίδων της Γκίζας και αποτελεί την καλύτερη αναπαράσταση του πως ήταν κατασκευασμένα τα πλοία εκείνη την περίοδο.

ΘΡΗΣΚΕΙΑ

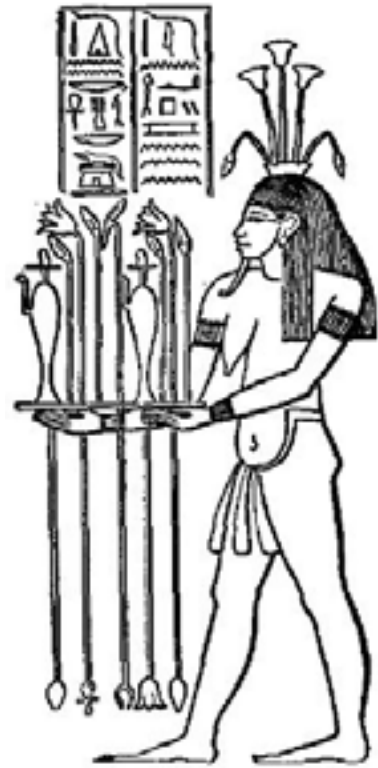
Ο Αιγυπτιακός πολιτισμός γεννήθηκε και άνθισε στις όχθες του Νείλου και έτσι, το ποτάμι, το νερό αλλά και η ίδια η ζωή γύρω από αυτό είχαν τη θέσης τους στην Αιγυπτιακή θρησκεία. Σύμφωνα με το μύθο της κοσμογονίας τους, όλα ξεκίνησαν από το νερό. Όταν το χάος κυριαρχούσε στη γη και ένας αρχέγονος ωκεανός κάλυπτε τον κόσμο, ένα βουνό ξεπρόβαλλε από τη θάλασσα σχηματίζοντας την πρώτη στεριά. Αυτός ο αρχέγονος ωκεανός ήταν ένας θεός, ο Νουν, ο οποίος απεικονιζόταν σαν ένας άνθρωπος που κρατάει ψηλά στα χέρια του ένα πλοίο και μέσα σε αυτό βρίσκονται οκτώ άλλες αιγυπτιακές θεότητες. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό ότι η θεότητα αυτή, το νερό που κάλυπτε τον κόσμο, ταυτιζόταν με την έννοια του χάους, μία ιδιότητα που απέκτησε κατά τις πιο σκοτεινές περιόδους της Αιγυπτιακής ιστορίας. Ο ίδιος ο Νείλος και ιδιαίτερα οι πλημμύρες του είχαν ταυτιστεί με ένα άλλο θεό, τον Χάπι. Αυτός ο θεός απεικονιζόταν άρρενας αλλά με πλούσια γυναικεία στήθη, έχοντας το κεφάλι του στεφανωμένο με υδρόβια φυτά και με ζωνάρι ψαρά γύρω από την εύσαρκη μέση του. Οι Αιγύπτιοι δεν μπορούσαν να καταλάβουν για ποιο λόγο πλημμύριζε ο Νείλος αλλά πίστευαν ότι είχε κάποια σχέση με τον θεό που κατέβαινε τον ποταμό και γι' αυτό αποκαλούσαν τις πλημμύρες, η άφιξη του Χάπι. Κάθε χρόνο, κατά την έναρξη της περιόδου της πλημμύρας, γίνονταν προς τιμήν του γιορτές που συνοδεύονταν από θυσίες. Στο ιερό του θεού, στο νησί

Ο Νουν, η ενσάρκωση των αρχέγονων νερών, σηκώνει τη βάρκα του θεού του ήλιου Ρα, τη στιγμή της δημιουργίας.

Ζωγραφική απεικόνιση λίμνης σχήματος T από τον τάφο του Tjanefer στις Θήβες της Αιγύπτου.

Ο θεός Χάπι που φέρει τις προσφορές τους, όπως απεικονίζεται σε εξωτερικό τοίχο ναού στην πόλη Δένδερα.

Δεξιά βλέπουμε ένα δείγμα της ανάμειξης του Αιγυπτιακού πολιτισμού με το ελληνικό και ρωμαϊκό στοιχείο. Πρόκειται για ένα άγαλμα του θεού Νείλου που κατά την ελληνική μυθολογία ήταν γιος του Ωκεανού και της Θέτιδος.

«ένα άγαλμα του θεού Νείλου βρίσκεται στο Μουσείο του Βατικανού και παριστάνει τον θεό σε πλάγια στάση. Στο χέρι κρατάει στάχυα σιταριού και το κέρας της αφθονίας. Τύρω του στέκονται 16 παιδιά, που το καθένα έχει ύψος μιας πήχης. Αυτό συμβολίζει το ύψος – τη στάθμη των νερών του Νείλου, γιατί αν έφτανε κάτω από 16 πήχες τότε θα έπεφτε πείνα». (Σάμουελ Χένρυ)

Ελεφαντίνη βρισκόταν το επίσημο Νειλόμετρο που μετρούσε τη στάθμη του Νείλου και το ιερατείο έκρινε αν ο θεός ήταν ευχαριστημένος από τις προσφορές τους.

Άλλος ένας θεός που σχετιζόταν άμεσα με το ποτάμι ήταν ο Σούχος . Απεικονιζόταν με ανθρώπινο σώμα και κεφάλι κροκόδειλου, ήταν ένας πολύ δυνατός θεός , προστάτης των φαράω και ήταν εκείνος που οι αιγύπτιοι επικαλούνταν όταν κινδύνευαν εξαιτίας του Νείλου.

Το νερό αποτελούσε κεντρικό στοιχείο των περισσότερων ναών αφού οι περισσότεροι διέθεταν μεγάλες λίμνες στον προαύλιο χώρο τους. Συνήθως είχαν σχήμα Ταυ ή τετράγωνο και πολλές φορές επικοινωνούσαν με κανάλια με τον Νείλο επιτρέποντας έτσι την πρόσβαση με πλωτά μέσα. Οι λίμνες αυτές ωστόσο είχαν και άλλο ρολό πέρα από τον πρακτικό. Μέσα σε αυτές πραγματοποιούνταν θρησκευτικές τελετές κατά τη διάρκεια διαφόρων εορτασμών στις οποίες συμμετείχαν ειδικά πλοία . Οι λίμνες αυτές, ουσιαστικά αντιπροσώπευαν τον αρχέγονο ωκεανό , (Νουν) και το νερό τους λειτουργούσε ως μέσο κάθαρσης για τους πιστούς.

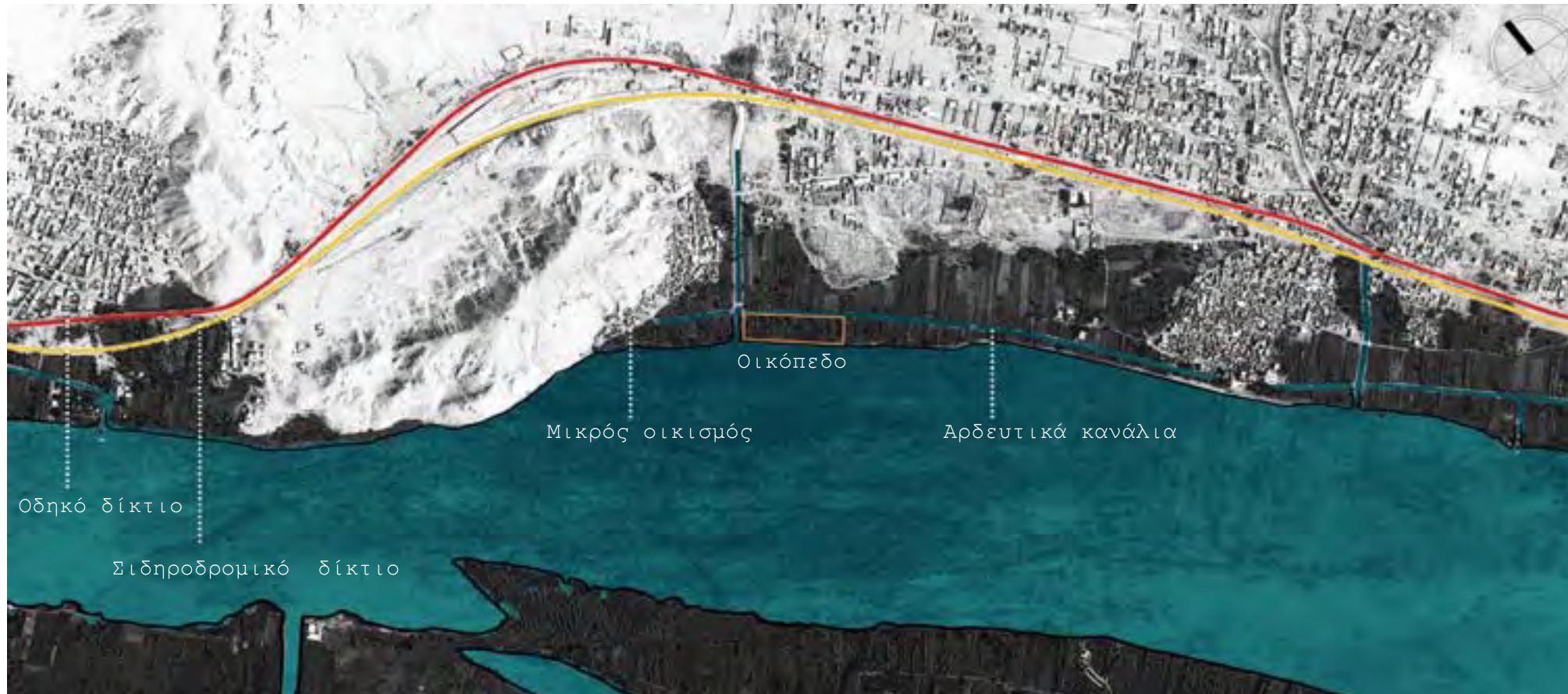

Η ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

Η περιοχή όπου τοποθετείται το μουσείο βρίσκεται στα παράλια του ποταμού Νείλου, μεταξύ των πόλεων του Λούξορ και του Ασουάν, περιοχή όπου βρίσκεται πλήθος αρχαίων μνημείων. Το Λούξορ βρίσκεται στην περιοχή της αρχαίας αιγυπτιακής πρωτεύουσας Θήβες και φιλοξενεί τα συμπλέγματα του ομώνυμου ναού και του ναού του Καρνάκ ενώ στην απέναντι όχθη του Νείλου βρίσκεται η Νεκρόπολη των Θηβών και η Κοιλιάδα των Βασιλέων. Με τη σειρά του, το Ασουάν αποτελεί επίσης περιοχή με ιστορική και θρησκευτική σημασία καθώς η νησίδα Ελεφαντίνη που βρίσκεται ακριβώς απέναντι αποτελούσε σημαντικό θρησκευτικό κέντρο. Πιο συγκεκριμένα, το μουσείο τοποθετείται δώδεκα χιλιόμετρα βόρεια της πόλης Εντφού, η οποία περιλαμβάνει ένα από τα ωραιότερα παραποτάμια μνημεία, τον ναό του Ωρου. Η συγκέντρωση των αρχαιοτήτων στις όχθες του ποταμού ευνοεί τις μετακινήσεις με πλωτά μέσα και γι' αυτό το λόγο κρουαζιερόπλοια και μικρότερα σκάφη ταξιδεύουν στο Νείλο προκειμένου να φέρουν τους επισκέπτες σε επαφή με τα αρχαία αυτά μνημεία.

Επομένως, η εύκολη πρόσβαση που εξασφαλίζεται στο μουσείο μέσω του ποταμού είναι ζωτικής σημασίας για την καλή λειτουργία του και την εξυπηρέτηση μεγάλου αριθμού επισκεπτών. Πέρα από αυτήν όμως, ιδιαίτερα σημαντική είναι και η πρόσβαση μέσω στεριάς που εξασφαλίζεται χάρη στο οδικό και σιδηροδρομικό δίκτυο που περνάει από την περιοχή.

Το μουσείο βρίσκεται στην ανατολική όχθη του Νείλου, σε μια λεπτή ζώνη ξηράς στα όρια του ποταμού προσκαλώντας τους περαστικούς να το επισκεφτούν, ταυτόχρονα όμως είναι εναρμονισμένο με το φυσικό περιβάλλον και την γύρω περιοχή.

Η περιοχή γύρω από το μουσείο αποτελεί στην ουσία μια αγροτική ζώνη γεμάτη καλλιέργειες και αρδευτικά κανάλια. Εκτός από το μουσείο, άλλη ανθρώπινη δομή στην ίδια περιοχή αποτελεί ένας μικρός αγροτικός οικισμός. Τα σπίτια του οικισμού είναι παραδοσιακά κατασκευασμένα από λάσπη και τούβλα, με ένα ή δύο επίπεδα και καλαμωτές κατασκευές για σκιά. Δεν απέχουν πολύ από τις κατοικίες που εδώ και χιλιάδες χρόνια, οι Αιγύπτιοι κατασκευάζουν με τα υλικά που απλόχερα προσφέρει το ποτάμι.

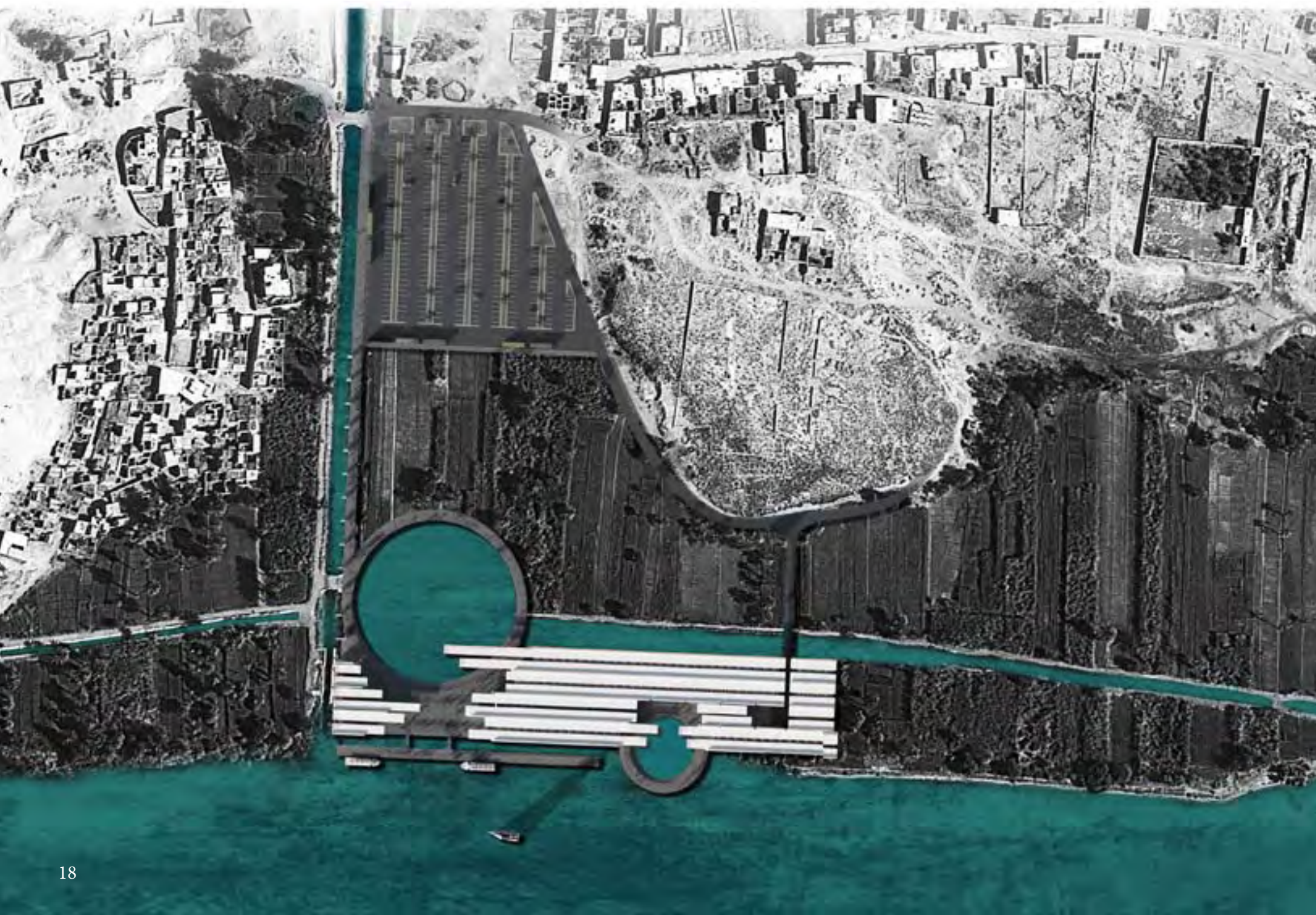
Επιλέξαμε να μην κατεδαφιστούν οι παραδοσιακές κατοικίες που γειτνιάζουν με κτίριο καθώς αποτελούν μέρος της συνολικής εμπειρίας του μουσείου. Χάρη στην μορφή της κατασκευής τους και τα υλικά που έχουν χρησιμοποιηθεί, η αντίθεση στα μάτια του επισκέπτη μεταξύ των μικρών αυτών σπιτιών και των ψηλών πέτρινων τείχων του μουσείου θα είναι αντίστοιχη με εκείνη των μεγάλων μνημείων αιώνες πριν. Ακόμη, όπως θα αναλύσουμε στη συνέχεια, τόσο ο σχεδιασμός όσο και τα υλικά που χρησιμοποιήθηκαν για την κατασκευή του ίδιου του μουσείου, σέβονται την Αίγυπτο και την ιστορία της και είναι εμπνευσμένα από αυτήν.

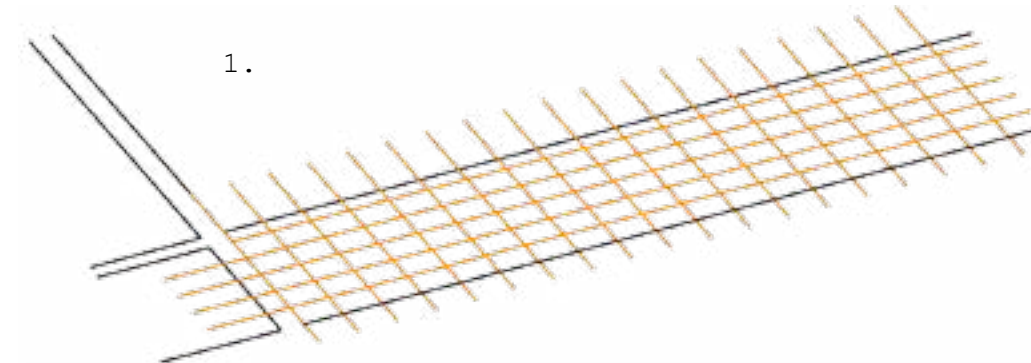
Χαμάτινα σπίτια απέναντι από τον χώρο του μουσείου

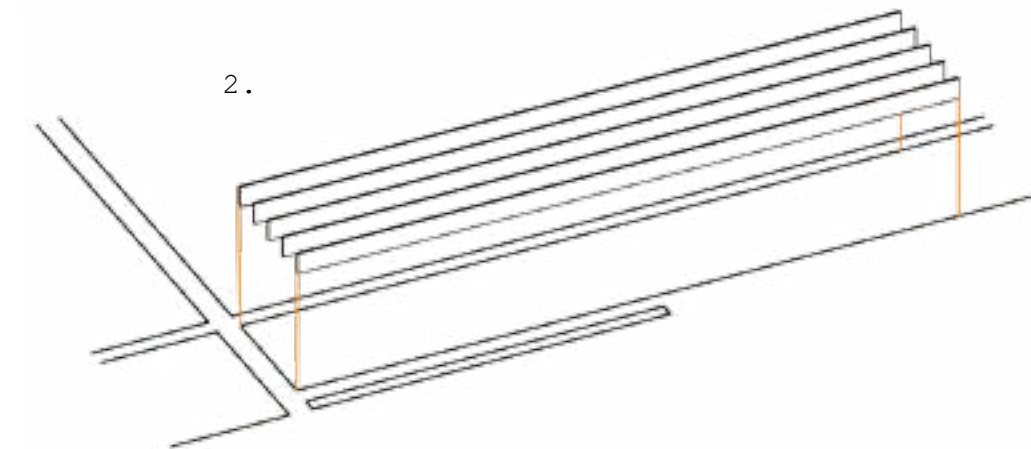
Χαρακτηριστική βλάστηση της όχθης.

ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΣΥΝΘΕΣΗΣ

Η σχεδιαστική προσέγγιση του μουσείου μας είναι γραμμική δεδομένου ότι καθοριστικό ρόλο στο σχεδιασμό διαδραμάτισαν τα αρδευτικά κανάλια της περιοχής, τα οποία κρατήσαμε και στη σύνθεση. Πιο συγκεκριμένα, το κτίριο οριοθετείται αυστηρά από τον Νείλο, ένα παράλληλο και ένα κάθετο σε αυτόν αρδευτικό κανάλι.

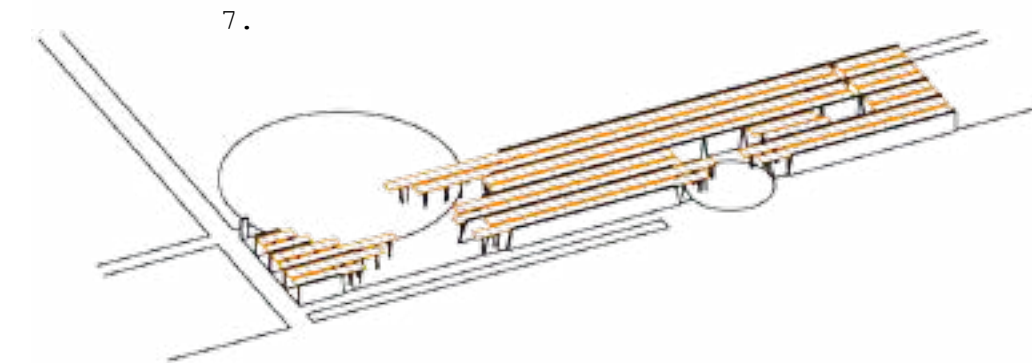
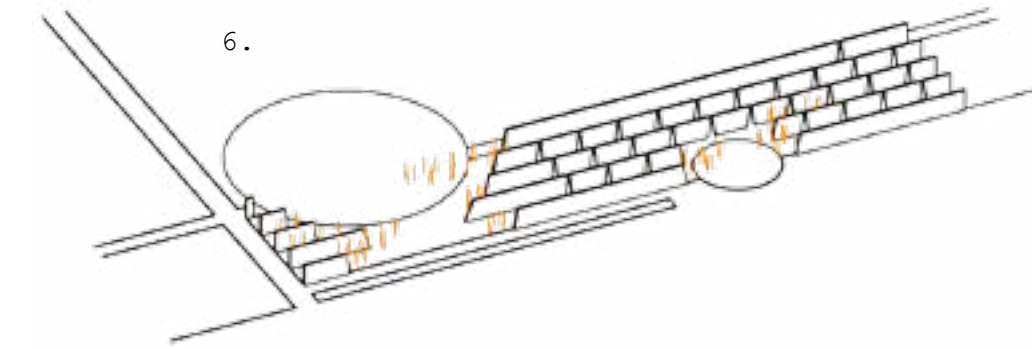
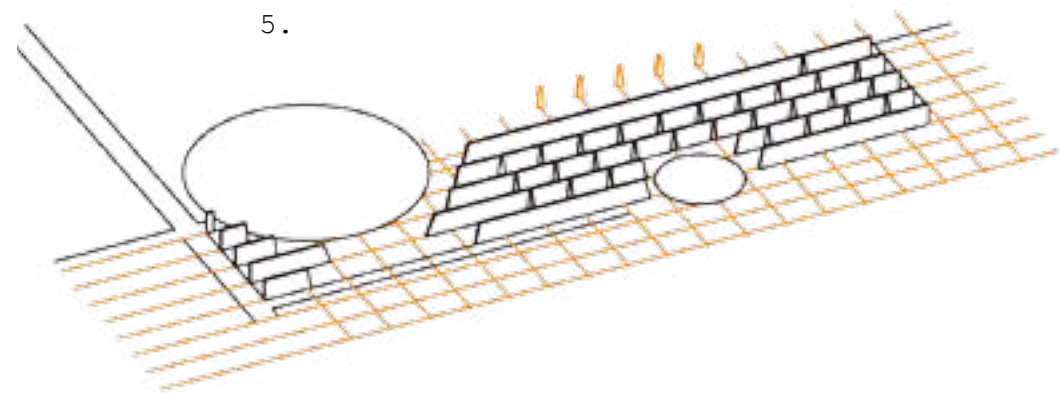
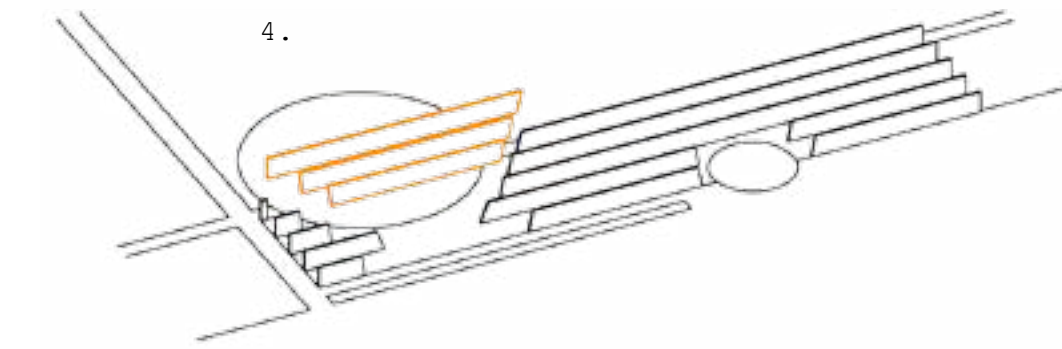
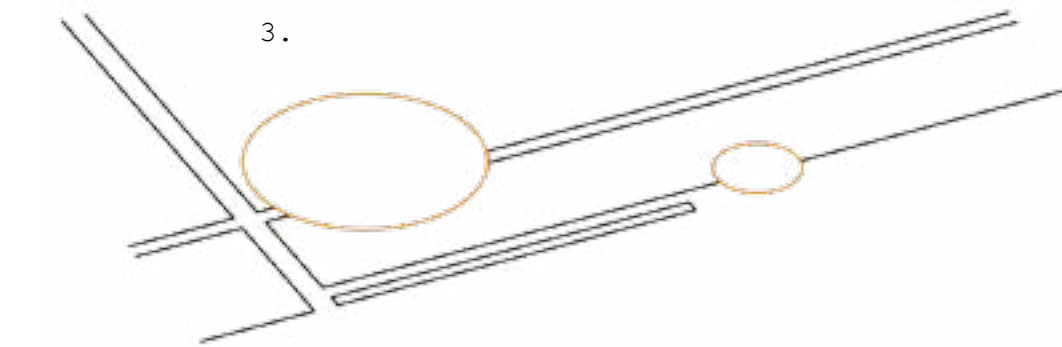

Από το ορθοκανονικό αυτό σύστημα των καναλιών προέκυψε αντίστοιχα και το ορθογωνικό σχήμα του κτιρίου, βασισμένο σε κάναβο. Ο κάναβος αυτός, χωρίζεται σε λωρίδες πάχους 13 μέτρων, χάρη στις οποίες προκύπτουν αντίστοιχα και οι τοίχοι του κτιρίου μας.

Στην συνέχεια, δύο είναι τα στοιχεία που έρχονται να σπάσουν τη γραμμικότητα των τοίχων αυτών. Πρόκειται για τις δύο κυκλικές τεχνητές λίμνες, τις οποίες τοποθετήσαμε στην αρχή και στο κέντρο του μουσείου, με πρόθεση να δημιουργηθούν δύο πυρήνες.

Στα σημεία επομένως που εμφανίζονται οι λίμνες, οι τοίχοι εξαφανίζονται προοδευτικά αφήνοντας ελεύθερο χώρο κίνησης.

Βασισμένοι για άλλη μια φορά στον κάναβο, αφαιρούμε στη συνέχεια με αντίστοιχο τρόπο κομμάτια από τους τοίχους στο εσωτερικό του μουσείου για να λειτουργήσουν ως περάσματα από τον ένα χώρο στον άλλο.

Βασικό συνθετικό κομμάτι του κτιρίου, αποτελούν οι συστάδες από κολόνες, οι οποίες είτε εμφανίζονται στο εξωτερικό δάπεδο του κτιρίου, είτε αναδύονται μέσα από τις λίμνες.

Τέλος, το κτίριο στεγάζεται με γραμμική οροφή που ακολουθεί τους διαμήκεις άξονες.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΥΝΘΕΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Το όριο στη σύνθεση δημιουργείται από το ίδιο το νερό. Τα κανάλια και το ποτάμι περικυκλώνουν το μουσείο και καθορίζουν το χώρο του. Οι μεγάλοι πέτρινοι τοίχοι αναδύονται μέσα από το νερό και τα υδρόβια φυτά αγκαλιάζουν το κτίριο. Το μουσείο μεταμορφώνεται σε άλλο ένα ξεχασμένο μνημείο στις όχθες του Νείλου που διεκδίκησε η φύση και ο χρόνος, περιμένοντας τον επισκέπτη να το εξερευνήσει.

Μνημεία στο νησί Philae στις αρχές του 19ου αιώνα, πλημμυρισμένα εξαιτίας της κατασκευής φράγματος στον ποταμό.

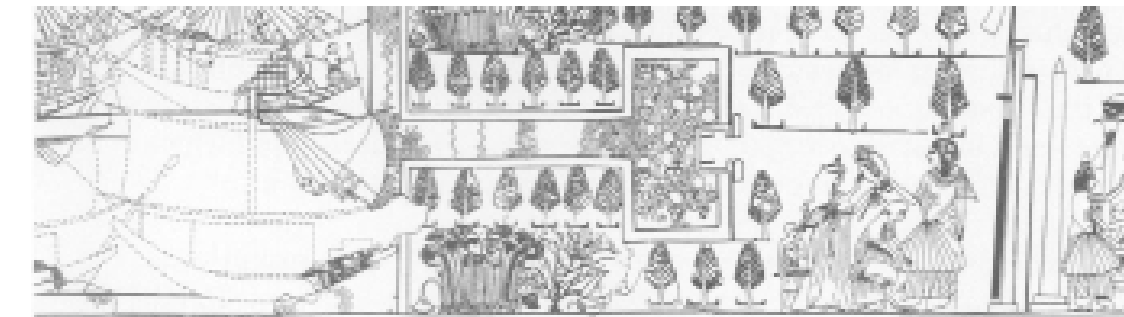
Ο ναός της Ίσιδας από το νησί Philae, αφότου μεταφέρθηκε σε άλλο νησί στη λίμνη Νάσερ για να επιβιώσει από την άνοδο του νερού.

Η μεγάλη λίμνη, άποψη από τον βορά. Αριστερά ξεχωρίζει ο κύριο όγκος του μουσείου ενώ δεξιά βρίσκονται οι στεγασμένοι εξωτερικοί χώροι όπου φιλοξενούνται και κατασκευάζονται σύγχρονα αντίγραφα αρχαίων αιγυπτιακών πλοίων. Στο κέντρο φαίνεται ο ποταμός Νείλος.

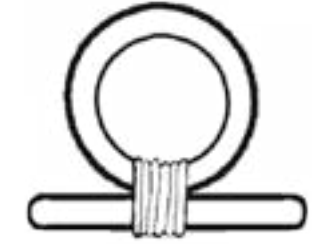
Το στοιχείο εκείνο που υπερισχύει στη σύνθεση του εξωτερικού χώρου είναι το ίδιο το νερό. Δύο κυκλικές λίμνες και οι περιμετρικές τους διαδρομές, η μια αριστερά πριν την είσοδο και η άλλη στην καρδιά του μουσείου, αποτελούν τους πυρήνες γύρω από τους οποίους διαρθρώνεται ο ελεύθερος χώρος αλλά και ο κύριος όγκος του κτιρίου. Η διαδρομή που ξεκινάει από το χώρο στάθμευσης των οχημάτων εφάπτεται με την μεγαλύτερη λίμνη, την αγκαλιάζει και οδηγεί ομαλά τον επισκέπτη προς τον κύριο άξονα κίνησης, το χώρο της υποδοχής και τέλος την εσωτερική αυλή και την μικρότερη λίμνη.

Οι δύο αυτοί χώροι είναι χώροι αφιερωμένοι στο νερό. Ο πρώτος είναι μεγάλος, ανοικτός και υπερισχύει του ίδιου του κτιρίου, ενώ ο δεύτερος είναι κλειστός, προστατευμένος, πιο προσωπικός. Και στις δύο περιπτώσεις, το νερό τοποθετείται στο κέντρο σαν ένα έκθεμα και ο επισκέπτης καλείται να περπατήσει γύρω του, να το πλησιάσει και να το παρατηρήσει. Με την κίνηση αυτή, επιχειρούμε να εκφράσουμε την ιερότητα και την αξία που απέδιδε ο αρχαίος Αιγυπτιακός λαός στο ποτάμι και το ίδιο το στοιχείο του νερού.

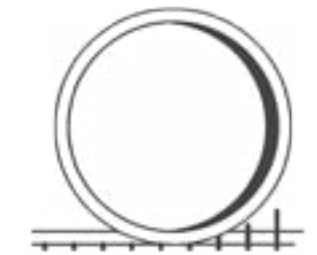

Αριστερά. Έλευση πλοίου στον ναό του Κάρνακ.

Δεξιά. Κάτοψη της μεγάλης κυκλικής λίμνης με την εφαπτόμενη σε αυτήν οδό.

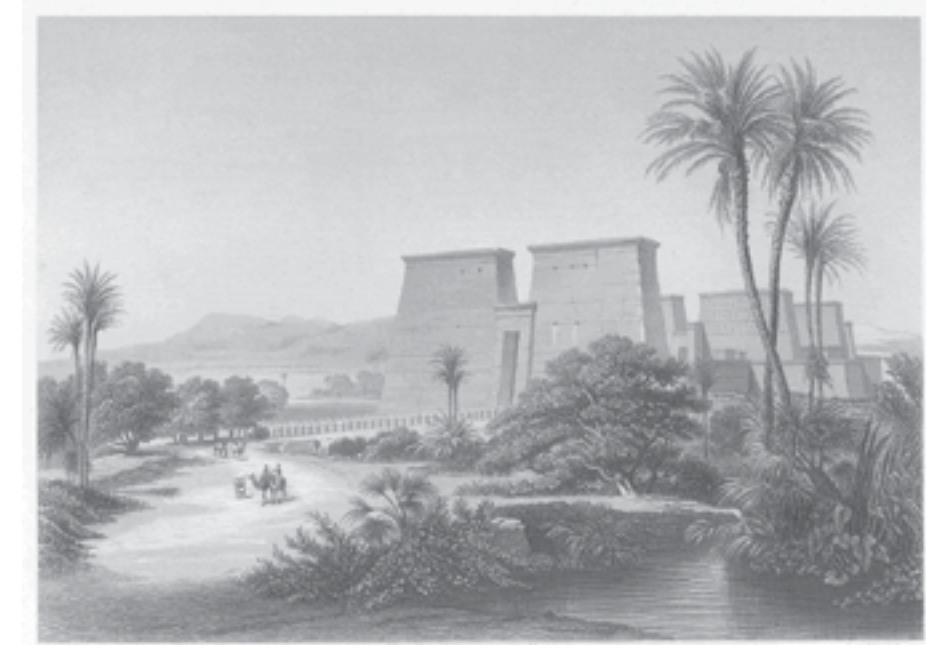
Ο δακτύλιος του Σεν ήταν ένας κύκλος με μία γραμμή εφαπτόμενη σε αυτόν και αποτελούσε σύμβολο της θεϊκής προστασίας. Το σύμβολο μπορούσε να επιμηκυνθεί και να περιέχει άλλα αντικείμενα τα οποία δέχονταν την προστασία του δακτυλίου. Το επιμηκυνμένο αυτό σύμβολο ονομαζόταν cartouche και πάντα αναγραφόταν γύρω από τα ονόματα των Φαραώ.

Όψη του μουσείου από το ποτάμι. Η προσέλευση των επισκεπτών επιτυγχάνεται μέσω της αποβάθρας που έχει τοποθετηθεί μπροστά από το κτίριο προκειμένου να υπάρχει το απαραίτητο βάθος ώστε να προσεγγίζουν το σημείο ακόμη και τα μεγάλα ποταμόπλοια.

Για τους επισκέπτες που φτάνουν οδικώς, το πρώτο στοιχείο που μαρτυρά την παρουσία του μουσείου είναι η συστοιχία από μνημειακές στήλες που συνοδεύουν την πορεία από το χώρο στάθμευση προς το κτίριο. Οι επισκέπτες που έρχονται από το ποτάμι προσεγγίζουν το κτίριο από την αντίθετη κατεύθυνση και οι δύο αυτές ροές συναντώνται πάνω στον κύριο άξονα κίνησης του μουσείου, μπροστά στην μεγάλη λίμνη. Στο σημείο αυτό, η γραμμικότητα των μεγάλων πέτρινων τειχών διακόπτεται για να δημιουργηθεί ο ελεύθερος χώρος. Το ίδιο το κτίριο διαιρείται, γίνεται μια «πύλη» που ενώνει την όχθη με τον ποταμό, τη γη με το νερό.

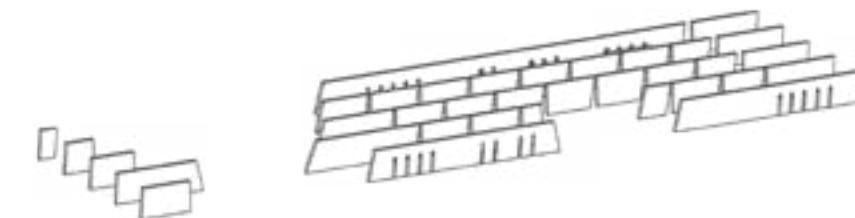
Ναός του Κάρνακ, δυτική πρόσοψη. Σκίτσο του 1850 του Albert Henry.

Akhet , ο ορίζοντας στα Ιερογλυφικά. Το σύμβολο αυτό, αναπαριστά τον ήλιο που ξεπροβάλλει ανάμεσα από δυο κορυφές βουνών.

Οι μνημειακές εισοδοί των Αιγυπτιακών ναών αποτελούν την αποκρυστάλλωση αυτού του συμβόλου. Αντιπροσώπευε την μετά θάνατον ζωή που συνδεόταν με τον κύκλο του ήλιου.

Οι αντίστοιχες «πύλες» που δημιουργούνται στο κτίριο μας, στα σημεία που υποχωρούν οι τοίχοι.

Άποψη της κεντρικής αυλής από το ποτάμι. Ο κυκλικός δακτύλιος ξεπερνάει τα όρια του μουσείου και δίνει στον επισκέπτη την δυνατότητα να παρατηρήσει το κτίριο από την πλευρά του Νείλου και να έρθει πιο κοντά στο ποτάμι.

«Μεταμορφώνεται ο Νείλος- γίνεται πράσινος, έπειτα κοκκινίζει σαν αίμα , έπειτα γίνεται λασπερός - και κατασκεπάζει τη γη. Γιομίζει τα κανάλια, θησαυρίζουν το νερό οι δεξαμενές , όλη η Αίγυπτος είναι σαν μια λίμνη απ' όπου ξεπροβαίνουν επιπλέοντας, τα χωριά και τα δέντρα»

(Νίκος Καζαντζάκης)

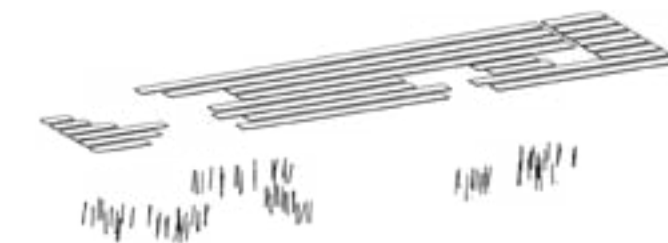
Ο Νείλος δεν πλημμυρίζει πια. Τα φράγματα που έχουν κατασκευαστεί τον τελευταίο αιώνα εμποδίζουν το νερό να υπερχειλίσει. Ωστόσο, για την αρχαία Αίγυπτο και τον λαό της, το φαινόμενο αυτό είχε θεϊκή προέλευση, όριζε τις εποχές του έτους και ήταν αιτία της ευημερίας τους. Το στοιχείο αυτό επιχειρούν να αποδώσουν οι κυλινδρικές κολώνες του εξωτερικού χώρου. Όπως οι φοίνικες δέσποζαν στην πλημμυρισμένη κοιλάδα και αντιστέκονταν στη δύναμη του ποταμού, έτσι και στο κτίριο αυτό, κολώνες από φθαρμένο χαλκό, τοποθετούνται ακανόνιστα με κάποια ελαφριά κλίση, αναδύονται από τις δύο λίμνες και φέρουν τη γραμμική οροφή πάνω από το νερό.

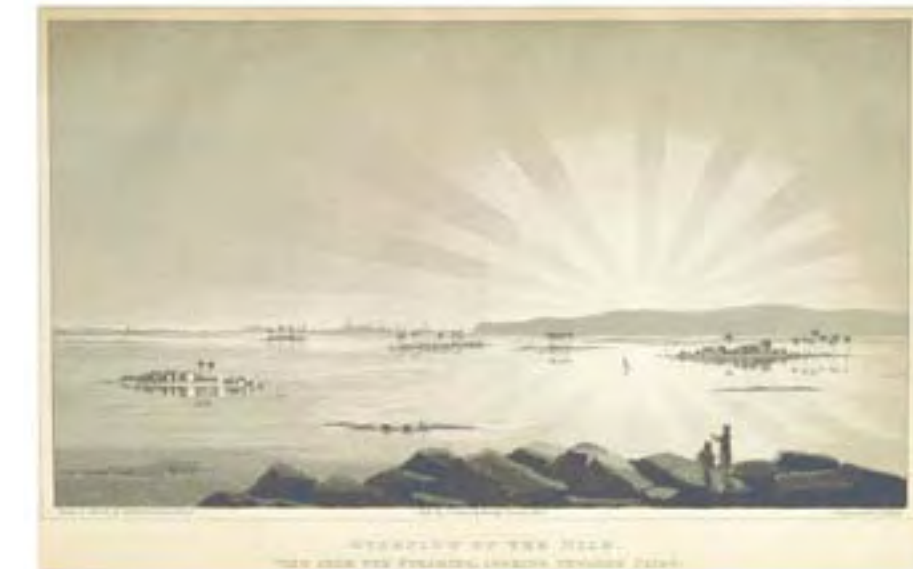
Σκίτσο μικρού οικισμού, περικυκλωμένου από τα νερά του πλημμυρισμένου Νείλου.

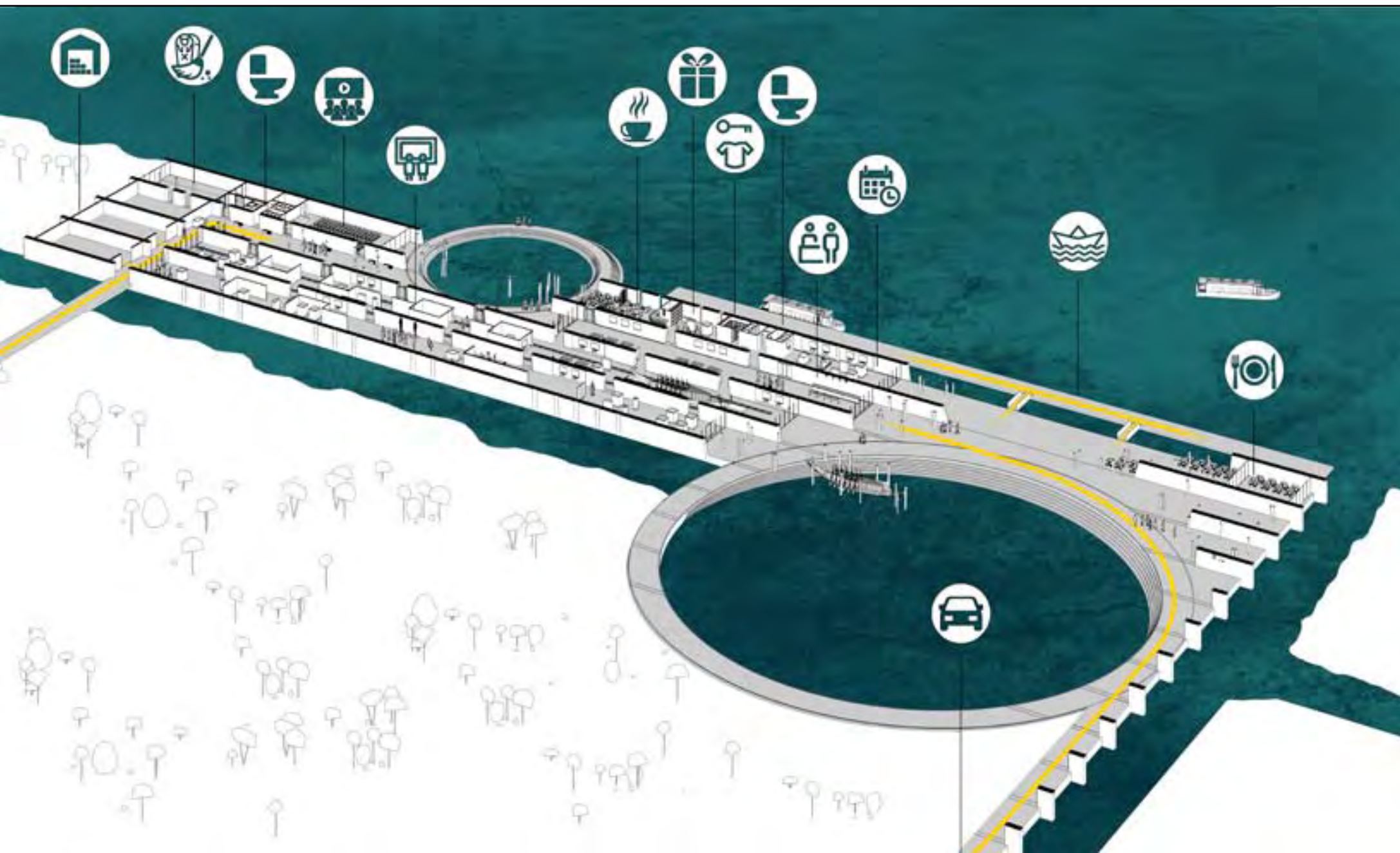
Σκίτσο του εξωτερικού τμήματος της στέγασης του μουσείου σε όψη.

Η στέγη και οι κολώνες του μουσείου σε έκρηξη.

Η πλημμυρισμένη κοιλάδα του Νείλου από σκίτσο του 1830. Στο βάθος φαίνεται το Καίρο.

- αποθήκες
- Χώροι υγιεινής
- χώρος συντήρησης
- αίθουσα παρουσιάσεων- προβολών
- εκθεσιακός χώρος
- καφέ
- κατάστημα αναμνηστικών
- χώρος φύλαξης προσωπικών αντικειμένων
- υποδοχή
- περιοδικές εκθέσεις
- εστιατόριο
- χώρος αποβίβασης-επιβίβασης
- προς χώρο στάθμευσής

ΡΟΕΣ ΚΑΙ ΧΡΗΣΕΙΣ

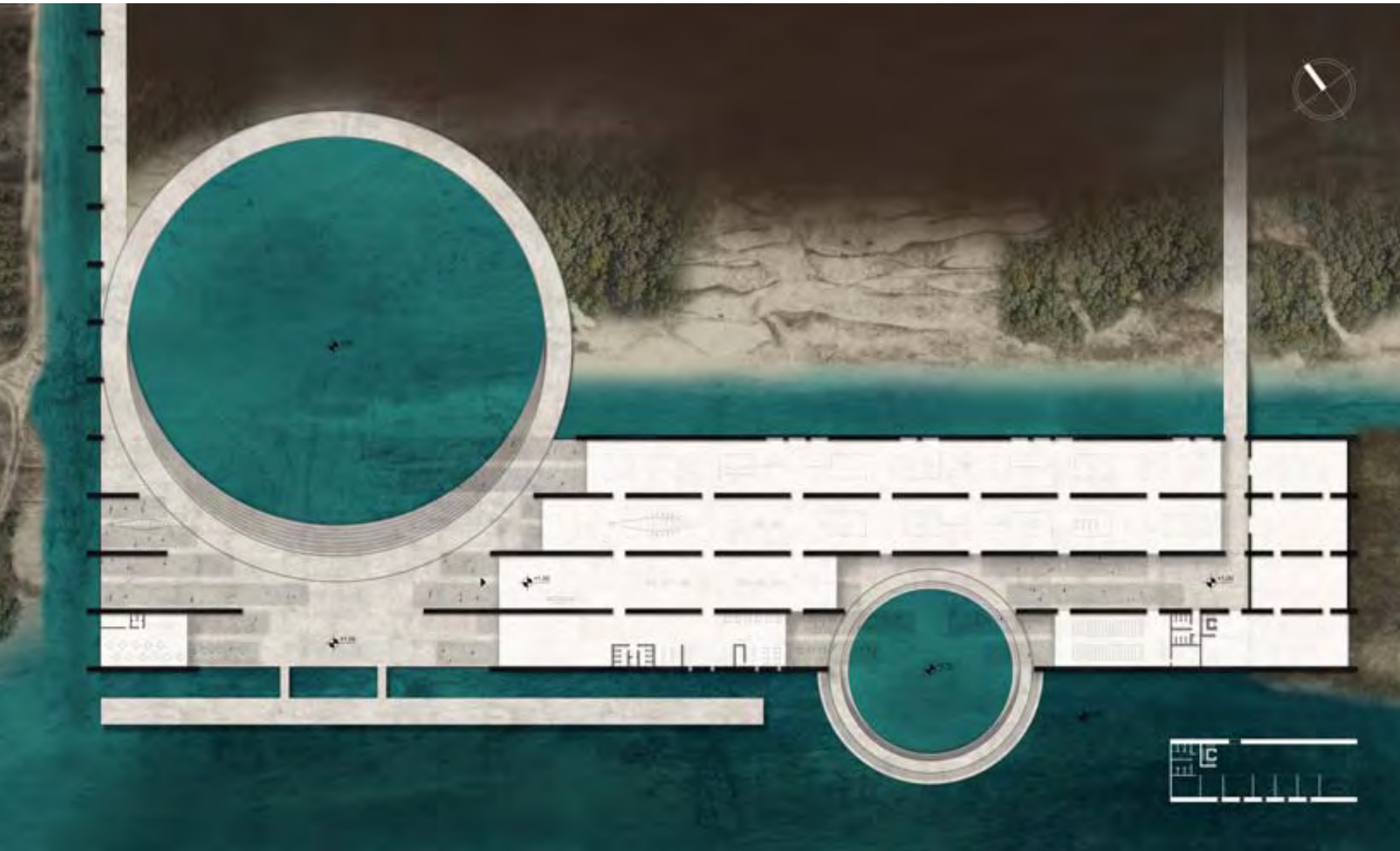
Ξεχωρίζουν τρεις ροές κίνησης από και προς το κτίριο. Κάτω δεξιά βλέπουμε την διαδρομή με τις στήλες που συνδέει το μουσείο με το χώρο στάθμευσης. Πάνω δεξιά βρίσκεται ο ειδικά διαμορφωμένος χώρος επιβίβασης και αποβίβασης επιβατών που επιτρέπει την πρόσβαση με πλωτά μέσα, ενώ πάνω αριστερά εντοπίζεται η δευτερεύουσα είσοδος που προορίζεται για χρήση των εργαζομένων και την μεταφορά αντικειμένων από και προς τις αποθήκες του μουσείου.

Το μουσείο αποτελείται από τέσσερις ζώνες που ορίζονται από τους πέντε παράλληλους πέτρινους τοίχους.

Η έκθεση καταλαμβάνει το μισό από το συνολικό εμβαδό του μουσείου και στεγάζεται στις δύο βορειοανατολικές ζώνες.

Η επόμενη ζώνη αποτελεί τον κεντρικό άξονα κίνησης του μουσείου και στεγάζει το χώρο της υποδοχής. Στην απόληξη του άξονα αυτού αλλά και των δύο προηγούμενων ζωνών, βρίσκεται ο χώρος της αποθήκης που διαχωρίζεται από τον κύριο όγκο με έναν εξωτερικό διάδρομο.

Τέλος, η παρακείμενη προς το ποτάμι ζώνη φιλοξενεί όλες τις λοιπές λειτουργίες του μουσείου. Οι λειτουργίες αυτές περιλαμβάνουν ένα χώρο περιοδικών εκθέσεων, τους χώρους υγιεινής, ένα χώρο φύλαξης προσωπικών αντικειμένων, κατάστημα αναμνηστικών, καφέ, αίθουσα προβολών, γραφεία και χώρο συντήρησης, ενώ στο δυτικό της άκρο, έξω από τον κύριο όγκο του μουσείου, βρίσκεται το ανεξάρτητο εστιατόριο.

ΚΑΤΟΨΗ

Όπως φαίνεται στη κάτοψη, χαρακτηριστικό στοιχείο του μουσείου μας αποτελεί το μεγάλο μήκος του, καθώς πρόκειται για ένα κτίριο μήκους 285 μέτρων κατασκευασμένο παράλληλα στον όχθη του Νείλου.

Ο όγκος του κτιρίου προκύπτει από πέντε παράλληλους, μνημειακούς τοίχους, πλάτους ενός και ύψους δέκα μέτρων (από την επιφάνεια του νερού), οι οποίοι διατρέχουν ολόκληρο το μουσείο και ορίζουν μεταξύ τους τέσσερις ζώνες, πλάτους δώδεκα μέτρων η καθεμία.

Ο χώρος του μουσείου λοιπόν δημιουργείται από τους πέτρινους αυτούς τοίχους οι οποίοι στην απόληξη τους ενώνονται με γυάλινες τζαμαρίες ύψους 8 μέτρων. Ακριβώς επειδή οι τοίχοι αποτελούν χαρακτηριστικό κομμάτι της σύνθεσης, επιλέξαμε να μην έχουμε πολλά βαριά εγκάρσια δομικά στοιχεία.

Η σχεδιαστική αυτή κίνηση έχει ταυτόχρονα πρακτικό και λειτουργικό χαρακτήρα καθώς δημιουργεί με αυτόν τον τρόπο μια ελεύθερη κάτοψη που επιτρέπει μεγάλη ευελιξία των επισκεπτών στο χώρο. Ταυτόχρονα, δίνεται η δυνατότητα να διαμορφωθεί ο χώρος της έκθεσης σύμφωνα με τα εκθέματα που καλείται να φιλοξενήσει το μουσείο.

Βασικός στόχος μας λοιπόν ήταν η δημιουργία ενός μουσείου όπου ο επισκέπτης θα μπορεί να μεταβαίνει ελεύθερα από χώρο σε χώρο. Οι νέες τεχνολογίες δίνουν στον επισκέπτη τη δυνατότητα μιας πιο εξατομικευμένης περιήγησης στο μουσείο μέσω διαφόρων εφαρμογών.

Αυτό σημαίνει πως ο κάθε επισκέπτης μπορεί να ακολουθήσει τη δική του πορεία σύμφωνα με τα ενδιαφέροντα του και το χρόνο που θέλει να διαθέσει, χωρίς να είναι αναγκασμένος να ακολουθήσει κάποια συγκεκριμένη διαδρομή.

Στον εγκάρσιο άξονα, η κίνηση μεταξύ των χώρων επιτυγχάνεται χάρη στα ανοίγματα που διατρέχουν από πάνω έως κάτω τους τρεις εσωτερικούς τοίχους, τοποθετημένα ανά δεκαεφτά μέτρα.

Παρ' όλα αυτά, για επίσης πρακτικούς λόγους, εντοπίζονται στο κτίριο και ορισμένοι εσωτερικοί, μη φέροντες, εγκάρσιοι τοίχοι προκειμένου να δημιουργηθούν χώροι οι οποίοι θα φιλοξενήσουν κάποιες από τις λειτουργίες του μουσείου.

Ακόμη, τοποθετούνται ενδεικτικά στη κάτοψη χωρίσματα και προθήκες, τα οποία αφήνουν ελεύθερο χώρο κίνησης περιμετρικά τους διότι δεν έρχονται σε επαφή με τους τοίχους. Προθήκες εντοπίζονται και στην εσωτερική πλευρά των όψεων, όπου δημιουργήθηκαν κόγχες, προκειμένου να εκμεταλλευτούμε το μεγάλο πάχος των τοίχων.

Το μουσείο στεγάζεται από μια επίπεδη στέγη, η οποία ακολουθεί τους άξονες που ορίζουν οι τοίχοι αλλά λειτουργεί ως ανεξάρτητο στοιχείο. Το τμήμα της στέγης που βρίσκεται ανάμεσα σε δύο τοίχους, χωρίζεται πάντα από ένα άνοιγμα πλάτους δύο μέτρων το οποίο λειτουργεί

ως φεγγίτης, διαιρώντας την οροφή σε δύο τμήματα, πλάτους πέντε μέτρων το καθένα. Τα τμήματα αυτά συνεχίζουν και στον εξωτερικό χώρο του μουσείου, λειτουργώντας ως ανεξάρτητα υπόστεγα. Τα υπόστεγα αυτά διαθέτουν διαφορετικά μήκη ανάλογα με το σημείο όπου βρίσκονται και στηρίζονται σε κεκλιμένες κολόνες κυκλικής διατομής. Η διατομή τους ποικίλλει από είκοσι έως σαράντα εκατοστά και εμφανίζουν κλίση 3 έως 5 μοιρών, προσπαθώντας να ακολουθήσουν την φυσική μορφή του φοίνικα από την οποία είναι εμπνευσμένες. Για τον ίδιο λόγο, οι κολόνες αναδύονται ακόμη και μέσα από το νερό στις κυκλικές λίμνες.

Στην βορειοανατολική πλευρά του μουσείου, τοποθετήθηκε λίμνη διαμέτρου 90 μέτρων που υποδέχεται

τους επισκέπτες στον εξωτερικό χώρο. Τα σκαλοπάτια που βρίσκονται γύρω της επιτρέπουν στους επισκέπτες να κατέβουν στο ύψος του νερού. Παράλληλα, ένας μικρότερος κυκλικός δακτύλιος με νερό, διαμέτρου 37 μέτρων, βρίσκεται στη νοτιοδυτική πλευρά του μουσείου, στο όριο μεταξύ της όχθης και του ποταμού. Η κυκλική διαδρομή που σχηματίζεται οδηγεί τον επισκέπτη έξω από το εσωστρεφές κτήριο και του επιτρέπει, χωρίς εμπόδια, να απολαύσει το ποτάμι. Τα σκαλιά, τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό του δακτυλίου προσφέρονται για τη στάση και την ανάπαυση των επισκεπτών στη δροσιά που χαρίζει το ποτάμι.

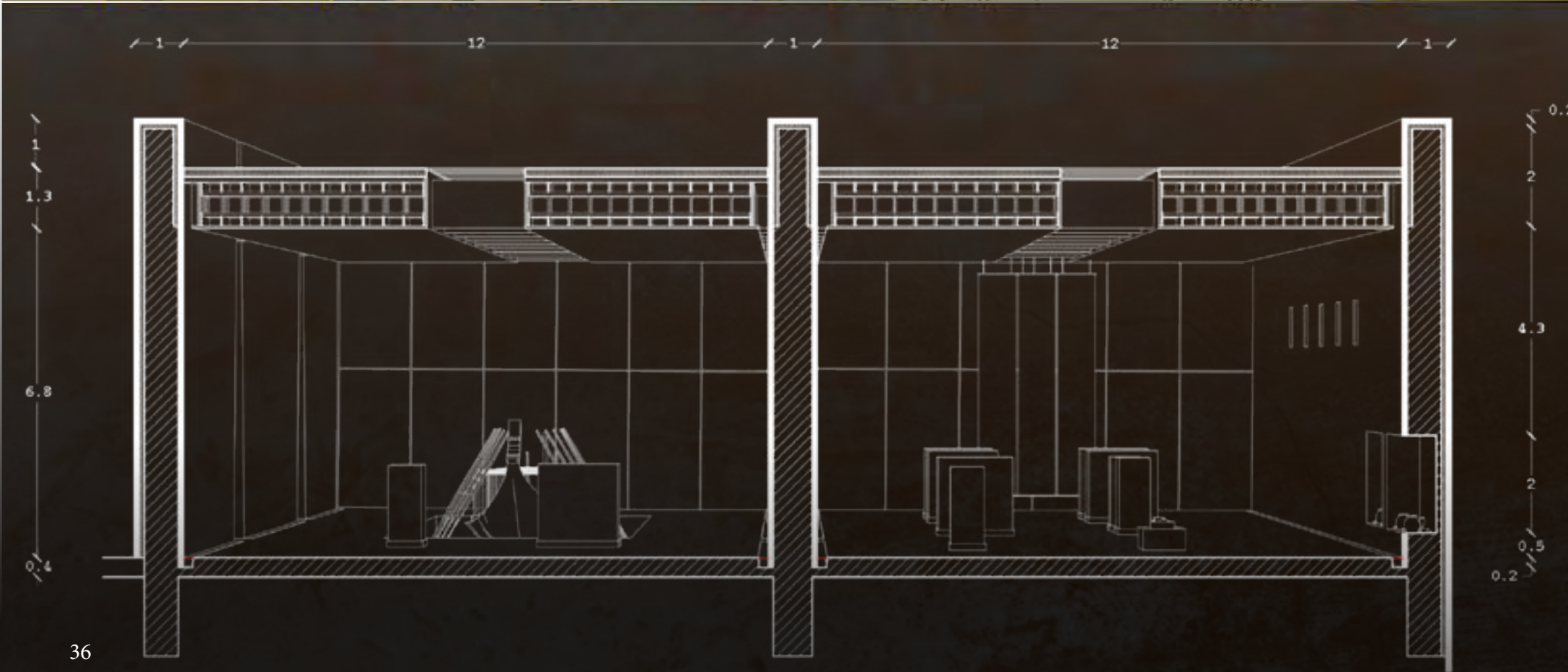
ΦΩΤΙΣΜΟΣ

Ο φωτισμός στο μουσείο βασίζεται κυρίως σε τεχνικά μέσα, υπάρχει όμως και φυσικός φωτισμός. Ο στόχος ήταν να εκμεταλλευτούμε το φυσικό φως με τέτοιο τρόπο ώστε να λειτουργήσει θετικά για το χώρο της έκθεσης χωρίς να καταστρέφει και να φθείρει τα εκθέματα του μουσείου. Γι' αυτό το λόγο όλα τα τζάμια του μουσείου διαθέτουν ειδική επίστρωση που απορροφά την υπεριώδη ηλιακή ακτινοβολία και προστατεύει τον εσωτερικό χώρο.

Όλα αυτά συμβαίνουν στις μετωπικές τζαμαρίες και στα ανοίγματα των παραθύρων, με εξαίρεση τον φεγγίτη της οροφής ο οποίος διαθέτει αμμοβολή, για να μην επιτρέπει στο άμεση ηλιακό φως να εισέλθει στο μουσείο.

Με αυτόν τον τρόπο, το φως διαχέεται στο χώρο χωρίς να υπερθερμαίνει το κτίριο, ενώ παράλληλα αποτρέπει τη δημιουργία περίεργων μοτίβων σκίασης μέσα στο μουσείο. Τα εκθέματα προστατεύονται για άλλη μια φορά καθώς η αμμοβολή αποτρέπει και εκείνη με τη σειρά της την ηλιακή ακτινοβολία να εισέλθει στο χώρο.

Όσον αφορά τον τεχνικό φωτισμό του μουσείου, υπάρχει κρυφός φωτισμός στα πλάγια κάθε διαδρόμου του μουσείου, τόσο στην οροφή όσο και στο έδαφος. Ο φωτισμός αυτός ακολουθεί τους άξονες κίνησης που ορίζονται από τους τοίχους του μουσείου, χωρίς να φωτίζει ιδιαίτερα έντονα το χώρο. Πρόκειται για μια δέσμη φωτός που ακολουθεί τον επισκέπτη στην πορεία του μέσα στο μουσείο. Ωστόσο ο φωτισμός της έκθεσης είναι μια ξεχωριστή μελέτη και εξαρτάται από τα ίδια τα εκθέματα που την αποτελούν οπότε δεν κάνουμε κάποια προτάση επ' αυτού.

Ο φέρων οργανισμός του κτιρίου είναι κατασκευασμένος από οπλισμένο σκυρόδεμα. Οι μεγάλοι γραμμικοί τοίχοι, τόσο εξωτερικά όσο και εσωτερικά είναι επενδεδυμένοι με πέτρα. Μεταξύ των εγκάρσιων δοκαριών και κάτω από αυτά τοποθετείται ψευδοροφή που θα κρύψει τα κυκλώματα εξαερισμού, θέρμανσης, ψύξης και άλλες τεχνικές εγκαταστάσεις που πιθανόν θα χρειαστούν οι εκθεσιακοί χώροι.

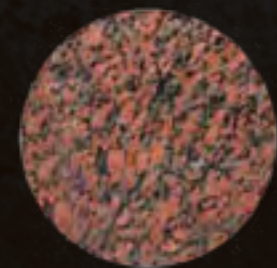

Οι μνημειακοί τοίχοι, οι οποίοι αποτελούν και το χαρακτηριστικότερο δομικό στοιχείο του κτιρίου, είναι εσωτερικά και εξωτερικά επενδεδυμένοι με ασβεστολιθικά πετρώματα από την περιοχή. Το υλικό αυτό χρησιμοποιούνταν από τους Αιγύπτιους για την κατασκευή ναών και αγαλμάτων, ενώ αποτελούσε και το εξωτερικό επίχρισμα των πυραμίδων.

Χρησιμοποιήσαμε ελαφρά οξυδωμένο χαλκό ως επένδυση στις εξωτερικές κολώνες και σε μικρότερα στοιχεία στο εσωτερικό του μουσείου. Ο χαλκός ήταν το μέταλλο που έδωσε το όνομά του την περίοδο 3300–1200 π.Χ. και συνδέθηκε με τους πολιτισμούς που άνθισαν την περίοδο αυτή. Πρόκειται για το βασικό στοιχείο της κατασκευής του ορείχαλκου (χαλκός και ψευδάργυρος), το ισχυρότερο μέταλλο που είχε ο άνθρωπος στην κατοχή του. Η σπανιότητα των υλικών αυτών οδήγησε στην άνθιση ενός εκτεταμένου εμπορικού δικτύου μεταξύ των μεγάλων αυτοκρατοριών της περιόδου, το οποίο έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην άνθιση και την πρόοδο των κοινωνιών αυτών.

Κόκκινος γρανίτης χρησιμοποιήθηκε σε λεπτομέρειες στο εσωτερικό του μουσείου και σε κάποια σημεία στο δάπεδο. Ο κόκκινος γρανίτης του Ασουάν ήταν ένα πέτρωμα που χρησιμοποιούνταν κατά κόρον στην Αιγυπτιακή αρχιτεκτονική και τέχνη. Η σκληρότητα του και η τεράστια απόσταση που έπρεπε να τον μεταφέρουν τον καθιστούσε ιδιαίτερα ακριβό υλικό.

Εμφανές μπετό επικαλύπτει τον κύριο όγκο των εσωτερικών και εξωτερικών δαπέδων του κτιρίου. Χρωστικές που τοποθετούνται στο μείγμα δίνουν διαφορετικές αποχρώσεις για να ξεχωρίσουν στοιχεία του δαπέδου.

Ο χώρος της υποδοχής. Οι πόρτες αριστερά οδηγούν στον εκθεσιακό χώρο ενώ δεξιά στους υπόλοιπους χώρους. Στο βάθος φαίνεται η εσωτερική αυλή. Στο κέντρο της οροφής κρέμονται υφάσματα ακολουθώντας το γραμμικό φεγγίτη και παραπέμποντας στην ρευστότητα του νερού.

Το πρώτο στοιχείο που μαρτυρά την παρουσία του μουσείου από πλευρά της στεριάς είναι η συστοιχία από μνημειακές στήλες που συνοδεύουν την πορεία από το χώρο στάθμευσης προς το κτίριο

Η ζώνη με τις διάφορες λειτουργίες του μουσείου, δεξιά του χώρου της υποδοχής. Οι μεγάλες μνημειακές πόρτες που συνδέουν τις ζώνες του μουσείου μεταξύ τους επιτρέπουν την επικοινωνία των χώρων αυτών με τον κύριο άξονα κίνησης.

Ο εκθεσιακός χώρος είναι ελεύθερος από εγκάρσια χωρίσματα δίνοντας έτσι έμφαση στους μνημειακούς πέτρινους τοίχους του μουσείου. Μικρότερα χωρίσματα μπορούν να τοποθετηθούν κεντρικά στο χώρο, αφήνοντας ελεύθερους εκατέρωθεν τους άξονες κίνησης.

Το σημείο αυτό είναι το τέλος του κύριου άξονα κίνησης. Ο χώρος αποτελεί εξωτερική επέκταση του εκθεσιακού χώρου. Δεξιά φαίνεται η δευτερεύουσα είσοδος του μουσείου που οδηγεί στις αποθήκες του μουσείου.

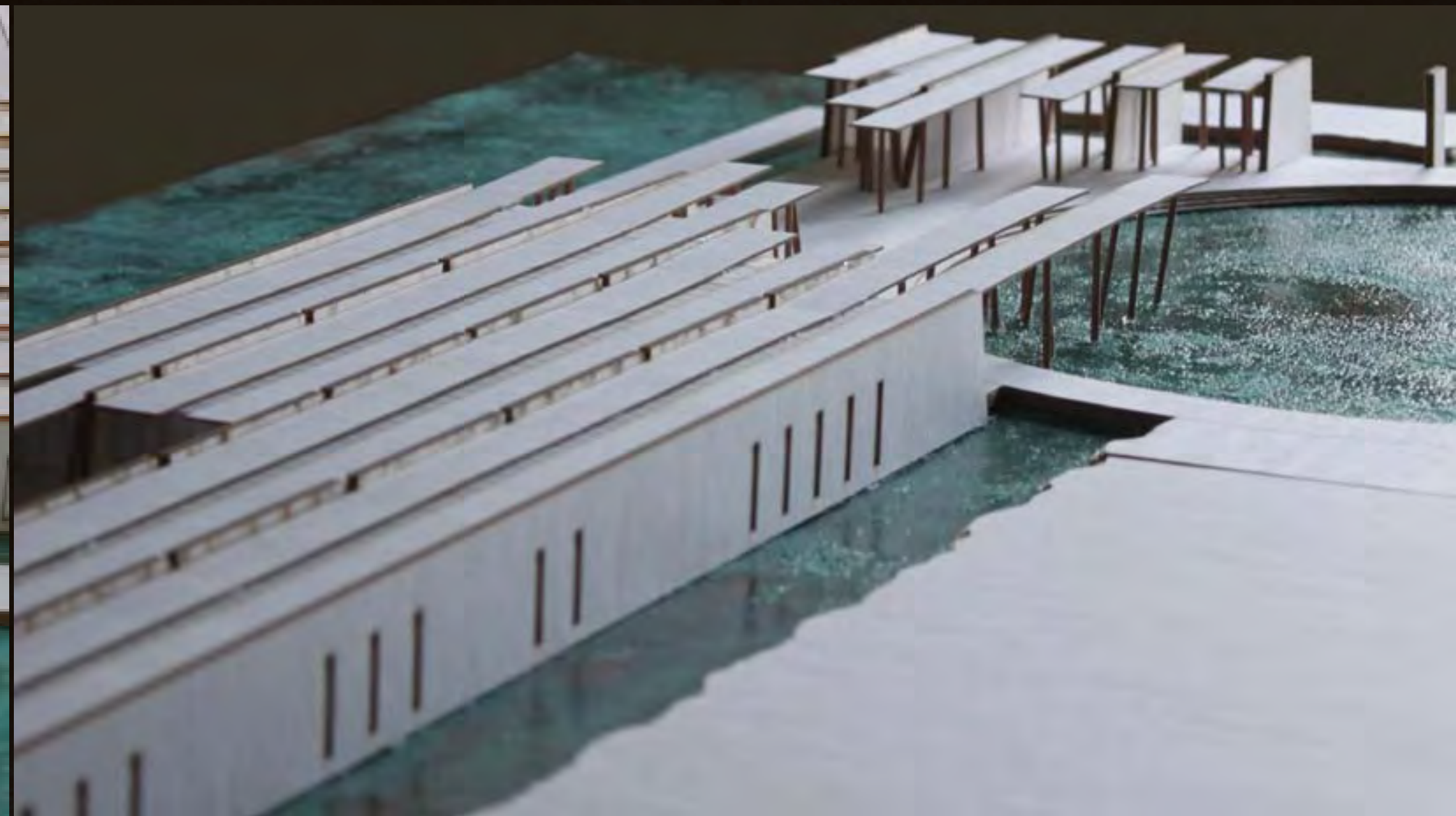
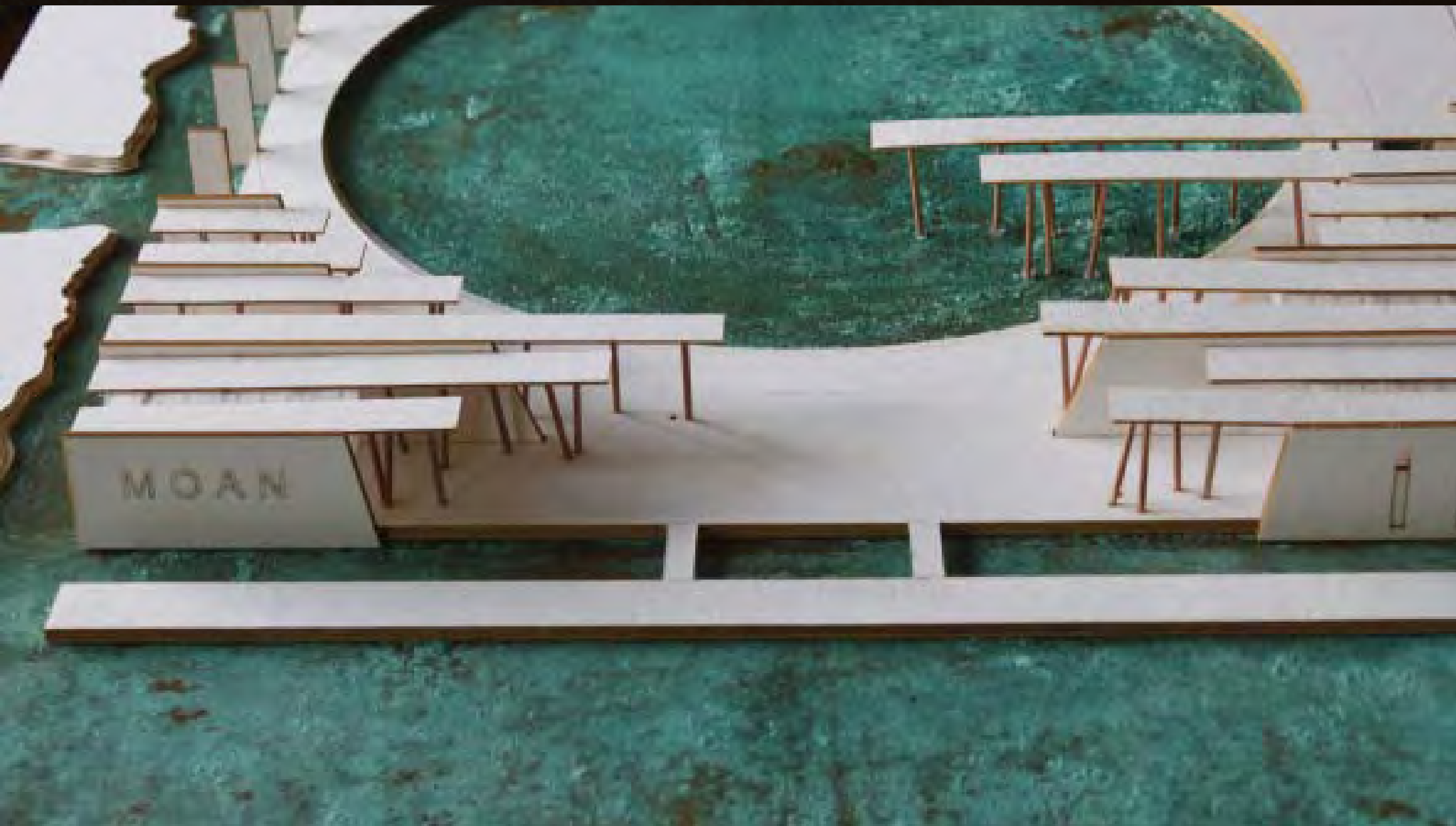

ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΨΗ

ΝΟΤΙΟΔΥΤΙΚΗ ΟΨΗ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

1. Καζαντζάκης, Ν. (1965). Ταξιδεύοντας: Ιταλία - Αίγυπτος - Σινά - Ιερουσαλήμ - Κύπρος - Ο Μοριάς. Εκδόσεις Καζαντζάκη
2. Τζώρτζη, Κ. (2013). Ο χώρος στο Μουσείο: Η αρχιτεκτονική συναντά τη μουσειολογία. Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς, Αθήνα.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

Wilkinson, Richard H. (2003). The Complete Gods and Goddesses of Ancient Egypt. Thames & Hudson.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

1. Hoyt, Alia. "How the Nile Works." Ανακτήθηκε από:
<http://history.howstuffworks.com/african-history/nile-river2.htm> (τελευταία επίσκεψη 8/6/2018)
2. Postel, Sandra. "Egypt's Nile Valley Basin Irrigation". Ανακτήθηκε από:
<http://www.waterhistory.org/histories/nile/t1.html#photo1> (τελευταία επίσκεψη 10/6/2018)
3. Dollinger, Andre. "An Introduction to the History and Culture of Pharaonic Egypt". Ανακτήθηκε από:
<http://www.reshafim.org.il/ad/egypt/index.htm> (τελευταία επίσκεψη 8/6/2018)
4. Teeter, Emily and Brewer, Douglas. "Religion in the Lives of the Ancient Egyptians." The University of Chicago Library. Ανακτήθηκε από:
<http://fathom.lib.uchicago.edu/1/777777190168/> (τελευταία επίσκεψη 8/6/2018)

ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ

Ευθυμίου Μαρία, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τομέας Ιστορίας-Αρχαιολογίας του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.
Ομιλία στο πλαίσιο της σειράς διαλέξεων: Ο άνθρωπος απέναντι στη φύση, ιστότοπος <https://mathesis.cup.gr/>